

מולין יקירין ויהודים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה ראשונה

חזקתא

חזקתא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

שבתות ימי המצרים - הכנה לחודש תשרי

בהעלם, ואלו שמן ראש השנה עד הושענא רבה - הם באתגליא. לכך קורים אנו בספר תורה תמיד בבין המצרים פרשת פנחס, ששם מוזכרים כל הקרבנות של כל המועדות, וקורין הקרבנות של פסח ושבעות ושל ראש השנה ושל סוכות, ועל ידי אותיות של הפרשיות קרבנות שקורין בימים האלו, נעשה כלי שיוכל למשוך אחר כך במועדות בזמנם אורות כללים ההם, כידוע לנבונים (ראה עץ חיים שער ט' פ"ו). והקריאה מעורר הזמן, שמאיר עתה כח הימים הטובים לעזרנו ולסייענו.

ימי המועדים מעלים ימים אלו

לאידך גיסא כתב באמרי נועם (שלח אות ג), שכמו שאמרו שבעטיו של חטא המרגלים - שהליכתם היתה בחודשי תמוז אב, נגרם בכיה לדורות רחמנא ליצלן, והבכיה הינה בכ"א יום בין המצרים, כן כנגד זה יש לנו חודשי ניסן ותשרי להעלות אותן הימים שבין המצרים, כידוע אשר מראש חודש ניסן עד אחר פסח הם כ"א יום, וכמו כן תשרי מראש השנה עד שמיני עצרת. הרי לנו הקשר המיוחד שבין המועדים לימים אלו, שימים אלו מקבלים כוחם מהמועדים להעלותם כמותם.

התגברות בתורה ובתפילה ביותר בימים אלו

כשמתעורר כח קרבנות המועדים, יש לנו להתחזק בתורה ובתפילה ביתר שאת שהרי הם כדוגמת הקרבנות, וכמו שכתב המאור ושמש (ד"ה עוד בפסוקים) שעתה בעוונותינו הרבים שבוטל התמיד, ואין לנו לא מזבח ולא קרבן, ואין שיור רק התורה הזאת, הבטיח לנו הקדוש ברוך הוא, כשנעסוק בפרשת הקרבנות מעלה עלינו כאילו הקרבנות, על דרך 'ונשלמה פרים שפתינו' (הושע יד ג), וגם תפילה תיקנו במקום התמיד. על כן כמו שהיו בתמידין ישראל במעמדן, כמו כן עתה, התפילה היא במקום התמיד ולכן צריך האדם להתפלל עם הציבור כישראל שהיו במעמדן. וכשם שהקרבנות נקרבו ברעותא דנפשא ולבא, כן צריך התפילה להיות מתוך עומק הלב בהתלהבות ובתשוקה.

על כן הזמן מבקש תפקידו, לנצלו כראוי בתורה ועבודת ה', וכלשונו של המאור ושמש: וביותר בזמן הזה 'בין המצרים', צריך האדם להתגבר כארי לתורה ולתפילה, כי כשהאדם מתעורר עצמו בעת הזאת בתורה ותפילה, הוא פועל התקרבות הגאולה יותר מכל השנה.

ראשית המחשבה, ממילא יכול הוא לברר כל מידותיו מתחילה עד סוף.

לפיכך עיקר ההכנה לראש השנה הוא בעשר שבתות אלו, שבשבת קל יותר להתברר בכל המדות עד ראש השנה, וכשיתבררו המידות אז תבוא הגאולה כאמרם ז"ל 'בתשרי עתידין להגאל'. נמצא שאף שימים אלו נוהגים אבלות, ובפרט בחודש אב, עם כל זה בתוך תוכם של המסתירים נמצא הברור בעומק מידותיהן של ישראל, ועתה דווקא הוא זמן המוכשר לתקן נפשו ומידותיו ולזכות לגאולה בכלל ובפרט.

קריאת פרשת המועדים מעוררת אורות והשפעות המועד

ובפרט שעתה מתעורר כח המועדים לסייע, כדאיתא במאור ושמש (ד"ה ובחודש השביעי): והנה שמעתי מהצדיקים רבותינו ז"ל, שבין המצרים מ"ו בתמוז עד תשעה באב, הוא גם כן כ"א יום, הם כנגד כ"א יום שבין ראש השנה עד הושענא רבה, אלא שאלו בין המצרים - הם

כתב בפרי צדיק (פינחס אות ז) מעתה עד ראש השנה עשרה שבתות, מתחילה מפטירין תלתא דפורענותא ולאחר מכן שבע דנחמתא כמבואר בשולחן ערוך (או"ח סי' תכח ס"ח), והם כולם הכנה לראש השנה, שעשר אלו הם כנגד עשר הספירות, וכאשר יברר האדם עצמו בכל עשר המידות ע"י תשובה, יבואו לגאולה, שבתשרי עתידין ליגאל לדעת רבי אליעזר (ר"ה יא).

בשבת קל יותר לתקן המידות

לפי זה כתב לבאר, שתקון המידות נעשה דווקא בשבת, כי בשבת כל ישראל מפקירין עניני עולם הזה, ואיהו יומא דנשמתין ולא יומא דגופא (זוהר ויקהל רה), ומשליך כל עסקיו כמו שדרשו במכילתא (יתרו מסכתא דבחדש ז) 'ועשית כל מלאכתך' (שמות כ ט) שיהיה כאלו כל מלאכתך עשויה, והוא הנקרא 'לכתך אחרי במדבר' (ירמיה ב ב) שאינו מביט ואינו חושב בעסקיו רק משליך על יתבו, וכיון שהוא יום השייך למחשבה, יכול כל אדם לזכות בשבת שיהיה קשור בשורש

מילתא דפליאה

בשבת זו משפיע ה' לכל אחד מכוונותיו הנפלאים של פנחס

בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאֹתֵי בְּתוּכָם (כה יא). בשבת זו פרשת פנחס משפיע ה' יתברך לכל יחיד ויחיד מכוונותיו הנפלאים של פנחס, כח מסירות נפש. ונאמר בשם **צדיקים ע"ה** ומעין זה **בשפת אמת** (תרמ"ב ד"ה על), שכיון שפנחס פעל דברים נשגבים ע"י קנאתו, שנתעלה מדרך הטבע למען הציל את בני ישראל, ובמעשיו לא די שנתעלה הוא עצמו אלא פעל להכניס קנאת ה' צבאות בכל איש ואיש מישראל ועל כך נאמר **בקנאו את קנאתי בתוכם** שבקנאתו התעורר קנאה ותשובה בלבבות כל בני ישראל.

כח הברכה מתעורר לכל ישראל

משכך גם כשהתברך זכה לדורותיו כנאמר **והייתה לו ולזרעו אחרי**, וכן זכה בשביל כל ישראל, שזכה לכהונה, ועבודת הכהן היא לעורר במעשיו את כל בני ישראל, והוא שלוחא דמטרוניתא לקרב קורבנם ועבודתם לה' יתברך (זוהר רעיא מהימנא ויקרא כ). וכך זה מתעורר בכל שנה ושנה כידוע מספרים הקדושים 'הקריאה מעורר הזמן', שבקריאת הפרשה מאיר האור כפי שהוא בזמן עצמו הנכתב בתורה, וכמו אז בדורו של פינחס, כן גם עתה מתעורר הכח לנפשות ישראל לעורר בליבם קנאת ה' צבאות ומסירות נפש למען שמו יתברך.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

עצת היצר הטוב אינה מפריעה לגשמיות אך עצת היצר הרע מפריעה אף לרוחניות

כשנוהג בדרך זו יכול להפוך את יצרו הרע לטוב

ובאמת ניתן לקחת את היצר הרע ולהפכו אף הוא לטוב וללמוד ממנו, שכן אמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיט צח) 'מאויבי תחכמי מצוותיך', שיש להתחכם במצוות ה' מדרך האויבים, שהאויב הגדול של האדם הלא הוא יצרו הרע, ועלינו ללמוד ממנו ומדרכיו, כפי שהורה לנו הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה (קדושת לוי נח ד"ה שמטבילין) שאותה ההתלהבות החשק הזריזות והתאוה שהיתה לו בעבירה יהפך אותה למצוה, ועל כך כתיב 'מאויבי', היינו מהרצון והתאוה שיש לי לתאוות עולם הזה בחינת 'אויבי', 'תחכמי' מהם אלמד 'למצוותיך', שאותה התאוה והחשק שיש לי להבלי עולם הזה אקח מהם ואלמד כיצד צריך אני לחשוך ולהתלהב לעבודת ה'.

וכמו שאמר יעקב אבינו ע"ה (בראשית לב ה) 'עם לבן גרתי, ופירש רש"י ולא למדתי ממעשיו הרעים', שפירשו צדיקים, שיעקב ע"ה התנצל בזאת שלא למד ממעשיו הרעים, שאם היה למד ממעשיו הרעים וכיצד רץ בחשק ובהתלהבות לעשות עבירה, הייתי אף אני עושה רצון ה' ביתר תוקף ועוז.

על כך אמרו חז"ל (קידושין ל:) 'בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין', והקשה המגיד הרה"ק דב בער ממעזריטש ע"ה, הרי התבלין טפל הוא לבשר, וכאן אתה אומר 'תורה תבלין' וכי היצר הוא העיקר שהתורה תבלין אליו. מסביר רבי דב בער, שאכן היצר הוא העיקר, שצריך האדם לעבוד ה' יתברך בכל מצוותיו עם כח היצר שבו, ולעשות מן יצר הרע - יצר טוב, לעבוד עמו יחד את ה' יתברך.

והדרך להפכו לטוב כתב החיד"א בכמה מקומות שהוא ע"י שלומד תורה לשמה. ופירש שזהו שאמרו 'בראתי לו' והוי ליה למימר 'בראתי תורה תבלין' מהו 'לו', רק שהוא תבלין בשבילו להפכו לטוב, שאם יתמיד יגדיל תורה ויאדיר לשמה גם היצר הרע מתקנו.

חלילה נותן ליצר הרע את השלטון ונותן הרסן בידו, סוף דבר שיכחיש היצר הרע את דבר קיומו של היצר הטוב וישלוט בסוס שהוא גופו של האדם ללא מיצרים ויאבד ממנו עולמו.

גם אם נצרך להשתמש ביצר הרע העצה שישימו מאחוריו ולא יתן לו שליטה

ועל כן העצה שיקדם היצר הטוב גם בענינים הגופניים, ואילו היצר הרע ישימו מאחוריו, וכך בכל פעם שמעוררו לעבירה וכדומה, ישמוט אותו תיכף ומיד. וישתמש בו בדברים הרוחניים הנצרכים לעזרת הגשמיות, כגון שינה, אכילה וכו' כדי קיום גופו, ויעשה כל ההנאות הבאות מיצר הרע לשם שמים, וכך יוכל לשלוט ביצרו הרע.

ביאור הפסוק בדרך זו

וזהו שאמר לרב תרבה נחלתו, לרב הוא היצר הטוב שהוא מצד הקדושה שהולך וגדל, וכן היצר הטוב הוא רב בחכמה שהרי שלמה המלך קראו 'חכם'. ולרב זה תרבה נחלתו תשליטנו גם בעניינים הגופניים הנעשים ע"י התעוררות החומר, אף שאינו העסק שלו, אך אף על פי כן גם בהם תלך על פי הנהגתו ועצתו.

ולמעט זה היצר הרע שהוא מצד הקליפה שהולך ומתמעט, תמעט נחלתו, כלומר, לא מיבעיא בענייני הנפש שבודאי לא תקרבו ולא תתן לו בהם מגע יד ועצה כלל, אלא גם בענייני הגוף הנעשים ע"י התעוררות התאוה החומרית, שהיא אכן העסק שלו ובאה מכוחו, תמעט את כוחו ושליטתו שלא תתרחב, וכך לא יביאן לידי מכשול ותקלה.

משתנה בדרך זו, יתקיים המשך הפסוק איש לפי פקודיו יותן נחלתו, דהיינו, שלכל אחד מהיצרים תינתן נחלתו לפי פקודיו, כלומר, לפי שיעור הצריך לקיום המצוות אשר פוקד בהם, ולא תתרבה שליטתו מחוץ לנחלתו עד שיבוא לידי חטא ועוון. מה שאין כן אם לא ימעט שליטת היצר הרע, וודאי שתצא מכך תקלה.

לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעט נחלתו איש לפי פקודיו יותן נחלתו (כו נד). דברי מוסר לימדנו רבינו הבן איש חי ע"ה (עוד יוסף חי בפרשה) מפסוק זה, כי שני עסקים יש לאדם בעולם הזה - גשמי ורוחני, ובשניהם ראוי להשליט היצר הטוב. כי היצר הטוב הרי אינו אומר לאדם למות כדי שלא יחלל שבת, אדרבה אומר לו 'וחי בהם' פיקוח נפש דוחה שבת. נמצא כי עצותיו מועילות לאדם גם בגשמיות וגם ברוחניות. אך עצות היצר הרע אף אם נדמה שבעסקי עולם הזה אינו מזיקו אך עצות אלו יאבדו מהאדם את עולמו הבא. ולכן הנרצה והראוי שישליט את היצר הטוב גם על הגשמיות ובזה טוב לו בזה ובבא. אך אם נותן ליצר הרע שליטה בגשמיות, סופו שישתלט גם על עניני הרוחניות ויאבד כל אשר יש לו.

משל למי שקיבל את השלטון בידו שבסופו סילק את מיטיבו

משל למה הדבר דומה, לעשיר שרכב על סוסו בדרכו העירה, והנה בדרכו רואה הוא חגיר היושב בצידי הדרך ואינו יודע כיצד יבוא לביתו. נכמרו רחמי העשיר והעלה את החגיר על סוסו. ולא זו בלבד שהעלה על סוסו הושיבו בראש ונתן בידיו את הרסן להנהגת הסוס. בבואם העירה אומר החגיר לעשיר עתה רד מהסוס ותן לי להמשיך בדרכי. השתומם העשיר השכחת כיצד ישבת בצידי דרכים וריחמתי עליך והעליתך על סוסי, מה לך כי תהתל בי. אך החגיר בשלו, ואף הרעים עליו בקולו לפני כל באי השוק, ראו מה עשה לי זה, רוצה לקחת לי את סוסי. העשיר לא ידע את נפשו ובצר לו אמר לחגיר הבה נלך לשופט העיר. משפרשו בפני השופט טענותיהם, אמר השופט לעשיר, דברך נראים ישרים ונכונים, אולם משהרכבת אותו על סוסך ונתת לו את הרסן הוכחה ניצחת היא כי הסוס שייך לחגיר.

כן הדבר בענייננו, כשמשליט היצר הטוב על הכל, אף אם נותן ליצר הרע חלקו בגשמיות הנצרכת לגופו, עדיין יכול לזורקו בכל עת שיחפוץ. אך אם

עיקר קיום העולם בימינו הוא ע"י גמילות חסדים

מתרץ רבנו החפץ חיים, הלא ידוע מה שנאמר בפרקי אבות 'על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים', תורה כידוע מרומז ליעקב שהיה יושב ועוסק בעמלה של תורה, עבודה מרומז ליצחק שנעקד על גבי המזבח, וגמילות חסדים מרומז לאברהם אבינו ע"ה חסד לאברהם, וזה כוונת רש"י ז"ל, יכול יהיו חותמים בכולם, היינו בעת חתימת הגלות וקץ הגאולה יהיו ישראל מצויינים בכל ג' מדות, תלמוד לומר 'והיה ברכה' בך חותמים ולא בהם, בעת קץ הגאולה יהיו ישראל מצויינים רק במדתך זו מדת גמילות חסדים. ואל לנו לחשוב שמא עבודה קטנה היא, כי דעו נא כי עבודה גדולה יש בידינו בדורות אלו, שע"י החסד יכולים לראות פני ה', כנאמר (תהלים יז טו) 'אני בצדק אחזה פניך' שע"י גמילות חסדים זוכה לדרגה נשגבה 'אחזה פניך'.

והנה בזמן הזה משנחרב בית המקדש נחסר מאתנו עמוד העבודה, וגם עמוד התורה אינו כל כך בשלמות, נמצא שעיקר קיום העולם בדורות הללו הוא מכוח עמוד של גמילות חסדים, וזהו הרמז בדברי חז"ל שנאמר לאברהם אבינו בך חותמים, שבמידתו של אברהם שהיא גמילות חסדים יהיה הקיום בדורות האחרונים שהם כעין חתימת הדורות. וכך דקדק החפץ חיים ע"ה בדברי רש"י על הפסוק (בראשית יב ב) 'ואעשך לגוי גדול', 'ואעשך לגוי גדול' זה שאומרים אלקי אברהם, 'ואברכך' זה שאומרים אלקי יצחק, 'ואגדלה שמך' זה שאומרים אלקי יעקב, יכול יהיו חותמים בכולם תלמוד לומר 'והיה ברכה' בך חותמין ולא בהם. והקשה, וכי מה אכפת לו לאברהם שיחתמו בכל בניו, הלא בכל אדם מקנא חוץ מבנו ותלמידו (סנהדרין קה:).

על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים (אבות פ"א, מ"ה).

שח מרנא החתם סופר ע"ה (תורת משה דרוש ביום ל"ב בעומר) שמיום שנחרב בית מקדשנו אין נמצא שלשה עמודים יחד בעולם, שהרי עבודה אינה שייכת בזמן הזה, וההשלמה שלה נעשית ע"י עמוד התורה כי כל העוסק בתורת הקרבנות כאילו הקריבם בפועל. אמנם לעתיד לבוא כשיהיה עולם התיקון אז תהיה העבודה בפועל ותחזור העבודה לציון ברחמים, אך גמילות חסדים לא יהיו צריכים כי יהיו איש תחת גפנו ותאננו וכולם ידעו את ה' למקטנם ועד גדולם ולא יצטרך איש לרעהו ובלע המות לנצח, ואז כדי שיעמוד עמוד גמילות חסדים יצטרכו ללמוד את תורת החסד והלימוד יחשב כמעשה גמילות חסדים בפועל.

גמילות חסדים ברוחניות

כי השכר מרובה יותר ממעשי האדם, מכל מקום טובה היא לאדם שיהיה שכרו לעולם הבא תמורת מעשיו בעולם הזה, ולא שיהיה מקבל חלקו במתנת חנים וייבוש בכך. וכאשר מסייע לחברו להגיע לתכלית זו הרי שמשתתף בביכול בקיום תכלית הבריאה להיטיב לבריותיו.

העוזר לאחרים מועיל בעיקר לעצמו

בנותן טעם להביא מה שאומרים בשם **בעל הקדושת ציון מכאבוב ע"ה**, שבג' דברים מצינו שמי שנותן לאחרים המקבל בעצמו, המלמד תורה לתלמידים הוא בעצמו מחכים יותר, כמו שאמרו (תענית ז.) 'ומתלמידי יותר מכולם', וכן המתפלל על חברו הרי הוא נענה תחילה, ונמצא שפעל בעבור עצמו יותר מעבור חברו, וכן הנותן צדקה לעני מועיל ביותר עבור עצמו, וכמו שאמרו חז"ל (רו"ר ה ט) יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני - העני עושה עם בעל הבית, שכן אמרה רות לנעמי (רות ב יט) 'שם האיש אשר עשיתי עמו היום', ולא אמרה 'אשר עשה עמי' אלא 'אשר עשיתי עמו', הרבה פעולות והרבה טובות עשיתי עמו בשביל שהאכילני פרוסה אחת. ואם נשית לבנו לדברים נראה כי הם שלשת העמודים - תורה ועבודה וגמילות חסדים.

שמואל את דברי המשנה (להלן פ"ב מ"ט) 'אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת', 'טובה' זו התורה, ואם למד אדם תורה אל יחזיק בה לעצמו אלא ילמדנה לאחרים, 'כי לכך נוצרת' ללמוד תורה וללמדה לאחרים, ויפוצו מעינותיך חוצה להרביץ תורה לרבים.

תכלית הבריאה שלא נזדקק למתנת חנים

וגם זה בכלל רצון ה' להיטיב לבריותיו שלא יהיו נהנים ממתנת חנים, כי מי שאוכל ממתנת חנים מתבייש להביט בפני מי שמפרנס אותו, וכן הנשמה בעודה מתענגת מנועם ה' בעולם העליון הרי היא מתביישת בכך שאוכלת 'נהמא דכיסופא', ולכן נשתלחה הנשמה לעולם הזה להרבות במעשים טובים שעל ידיהם תזכה לגמול הרוחני בכוח מעשיה ולא במתנת חנים, ואף על פי שהשכר העתיד הוא לאין ערוך ביחס למעשי האדם, וכמו שכתוב (תהלים סב ג) 'ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו', וגם כשמשלם לאיש שכר מעשיו יש בכך משום חסד,

הבעל שם טוב ע"ה חידש דרך שגמילות חסדים היא גם לעזור לאחר ברוחניות

שלשת העמודים נחלקה מהות קיומם במשך כל ימי עולם, כמו שביאר **הדברי חיים מצאנז ע"ה**, במתן תורה היתה התחלת עמוד התורה, ובבית המקדש היה את עמוד העבודה שהוא הקרבת הקרבנות, והבעל שם טוב ז"ע אחז צדיק דרכו בקודש לדורות עולם בעמוד גמילות חסדים, והוא לזכות גם את חברו בנפש ובגוף, וזהו דרך החסידות לסייע לזולתו הן במילי דשמיא הן במילי דעלמא.

סיוע לעני בדעת - הגדולה שבצדקות

יש לנו לדעת את שכתב **בבני יששכר** (חודש אדר מאמר ב דרוש א): המלמד דעת לעני בדעת היא הצדקה הגדולה שבצדקות. וכן אמר **הדברי חיים מצאנז ע"ה**: וכמו שהוא דבר פשוט שאם רואים אדם עני וחסר כל, בודאי מצוה על כל אדם לסייעו בכל מה שאפשר, ולטרוח אתו כדי להעמידו על רגליו, בודאי ובודאי אם מוצאים אדם מישראל שהוא עני בדעת, מחוייבים לטרוח בכל מיני השתדלויות כדי לגמול עמו חסד רוחני ולהשיבו למוטב. ולכן לא ימנע אדם עצמו מללמד חברו תורה, וכמו שפירש **במדרש**